

Luonnonmarjaresurssin käyttökulttuuri: Tutkimuksen näkökulmia tulevaisuuteen

Rainer Peltola

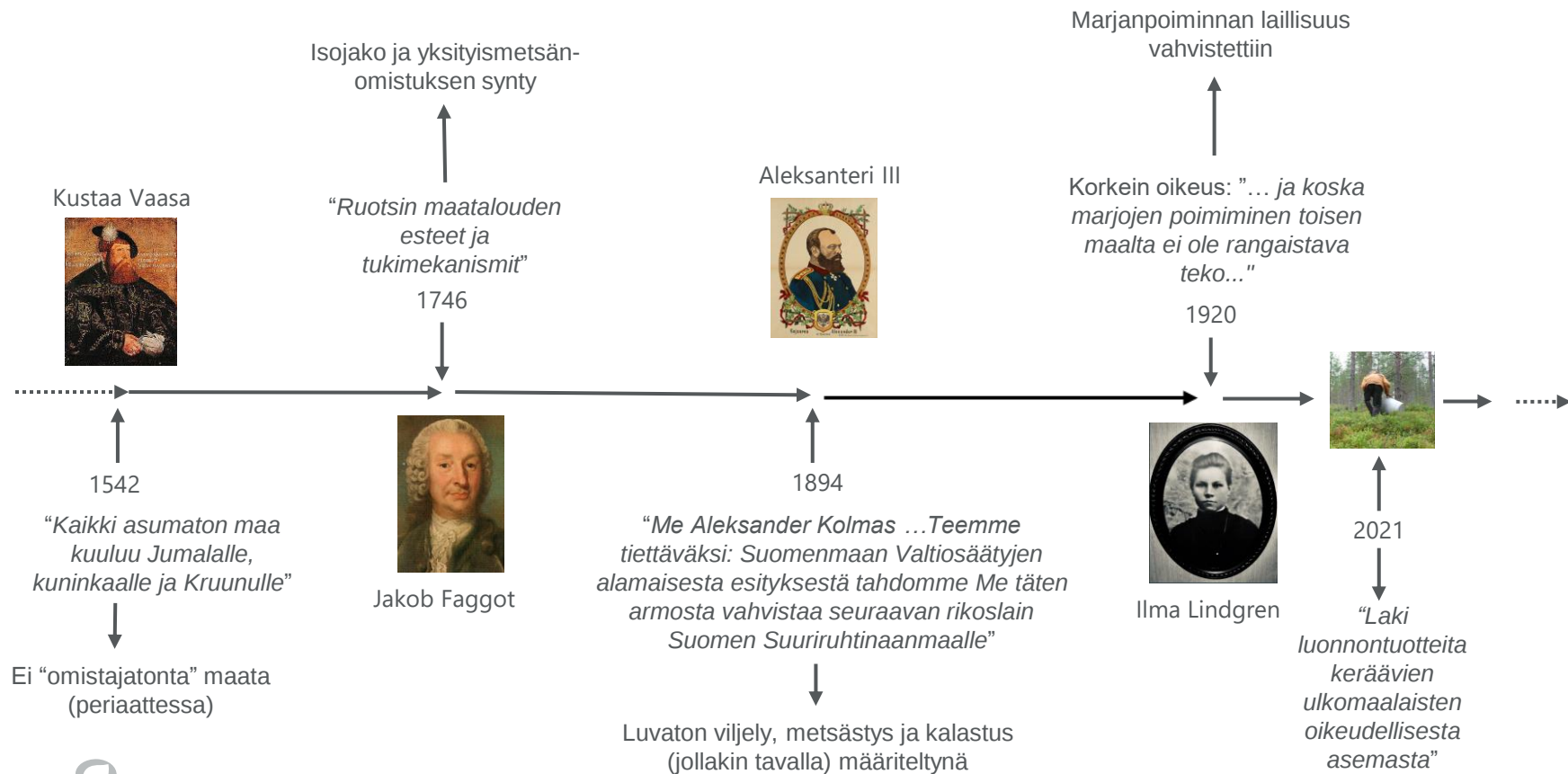
Luonnonvarakeskus

Luonnontuotealan ekosysteemi itäiseen Suomeen - hanke



**Euroopan unionin
osarahoittama**

Tapaus luonnonmarjat



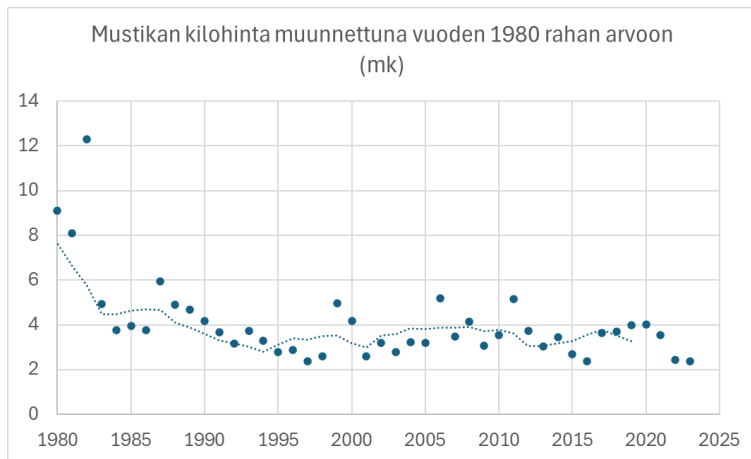
Kaupallisen marjanpoiminnan juuret

- Puolukkabuumi ("lingonruschen") 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alussa
 - Vuonna 1903 Ruotsista vietiin Saksaan kymmenen miljoonaa kiloa puolukoita
 - Vuonna 1912 Suomesta vietiin Venäjälle neljä miljoonaa kiloa puolukoita (vuonna 2022 puolukan kaupallinen poiminta oli n. kahdeksan miljoonaa kiloa*)
 - Miten näin merkittävä toiminta mahtoi vaikuttaa jokaisen oikeuksien tulkintoihin?

Scandinavian Economic History Review, 2014
Vol. 62, No. 3, 266–289, <http://dx.doi.org/10.1080/03585522.2013.876928>



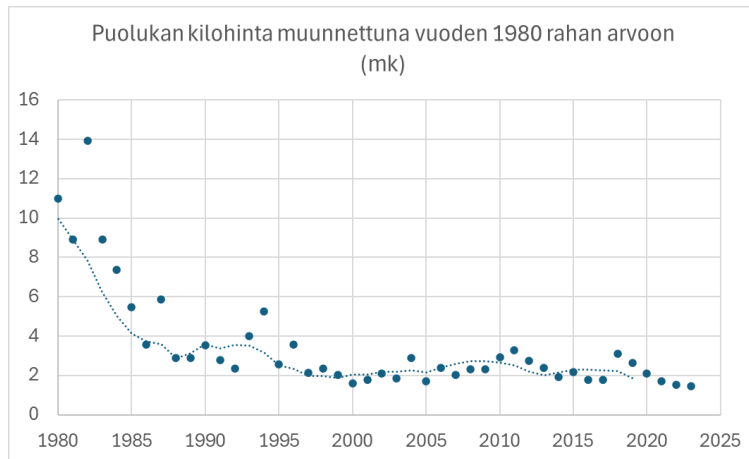
Muutokset kaupallisen poiminnan kannattavuudessa



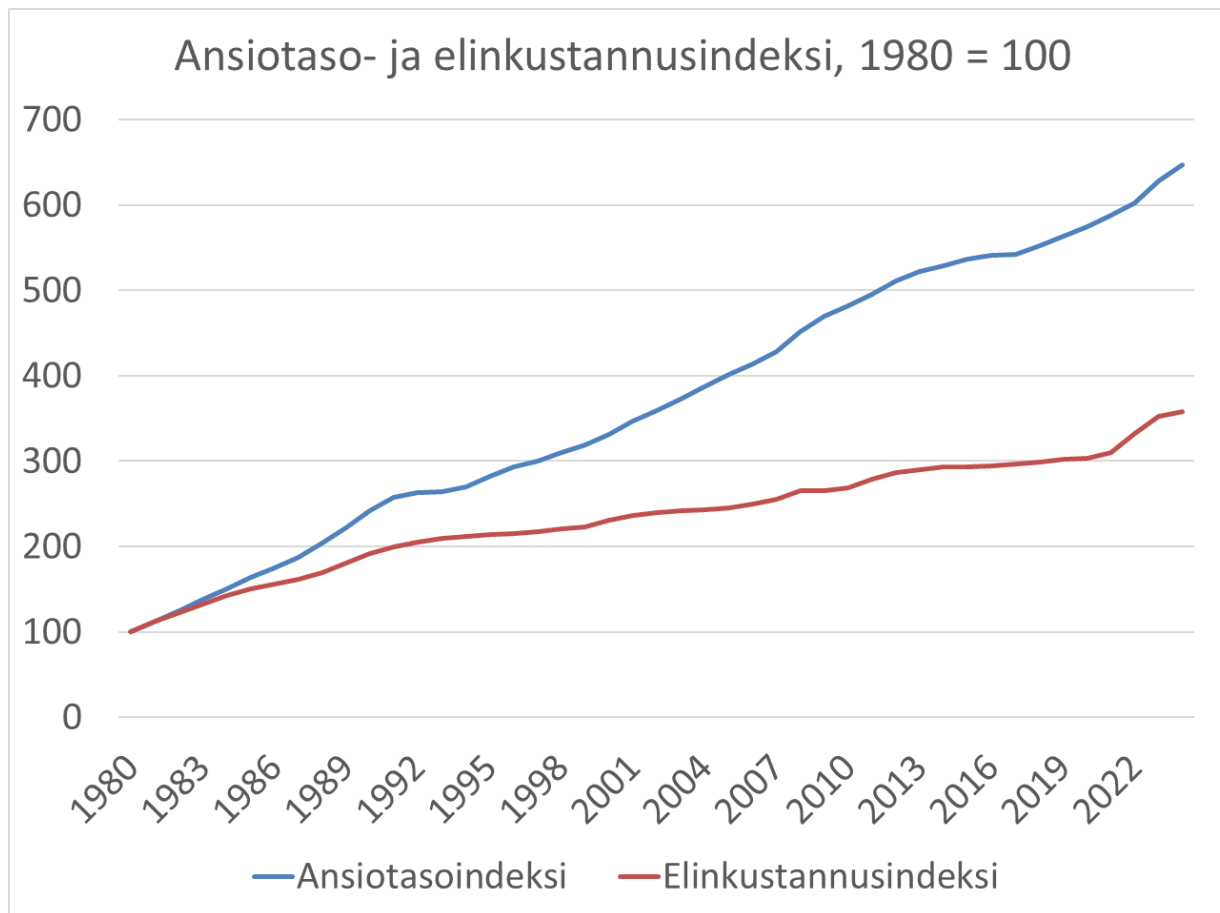
Liukuva keskiarvo,
5 vuotta*

*MARSİ-tilastot, Ruokavirasto

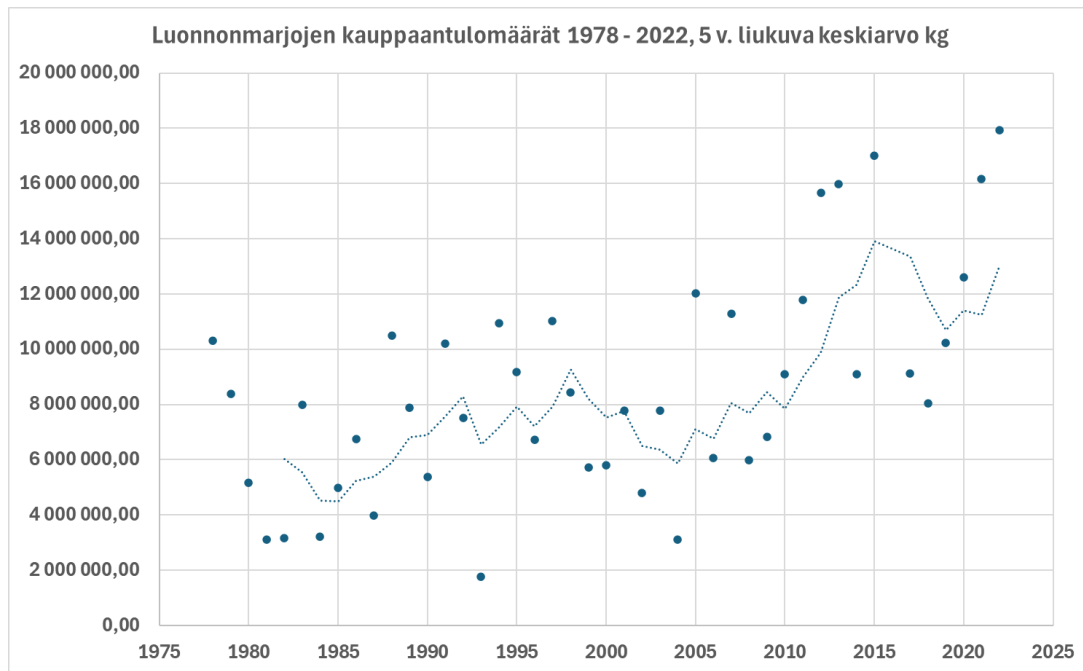
Kuvaajat perustuvat Tilastokeskuksen
rahanarvomuuuntimeen (elinkustannusindeksiin)



Let'sähedelmiä on tänä
ouonna ollut taballista
runsaammin;
mustikoitakin on ollut
toisinpaikein ballan
runsaasti, joten niistä
olisi voinut hyvän
sibutulon ansaita, jos
lapset ja vanhat olisivat
niitä vaan ottaneet
poimiakseen, ettei niin
suunnattomat paljoudet
olisi jääneet metsiin
mätänemään!



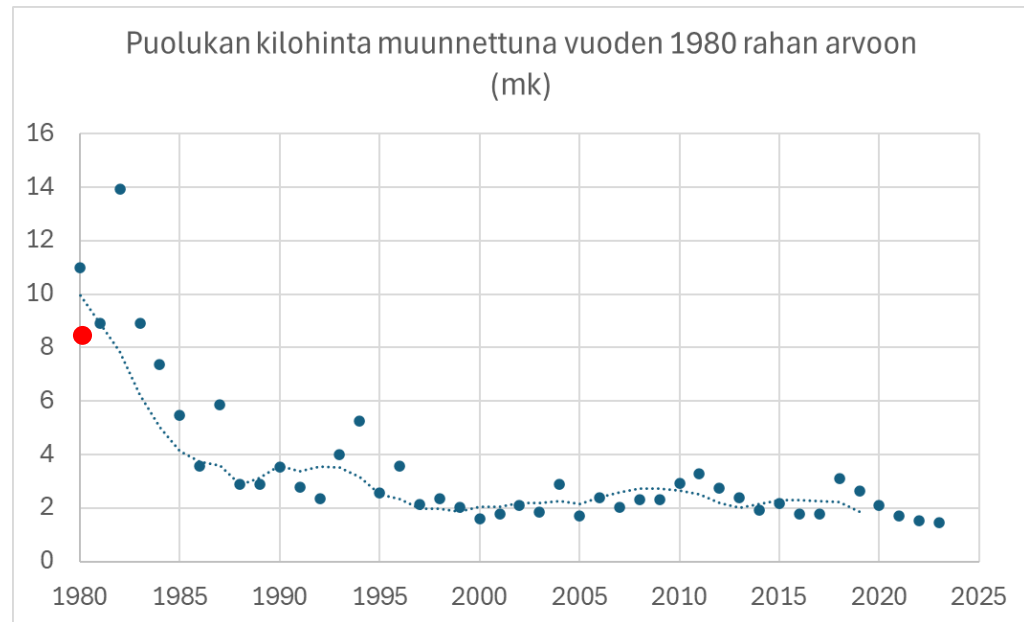
Luonnonmarjojen kaupallinen poiminta*





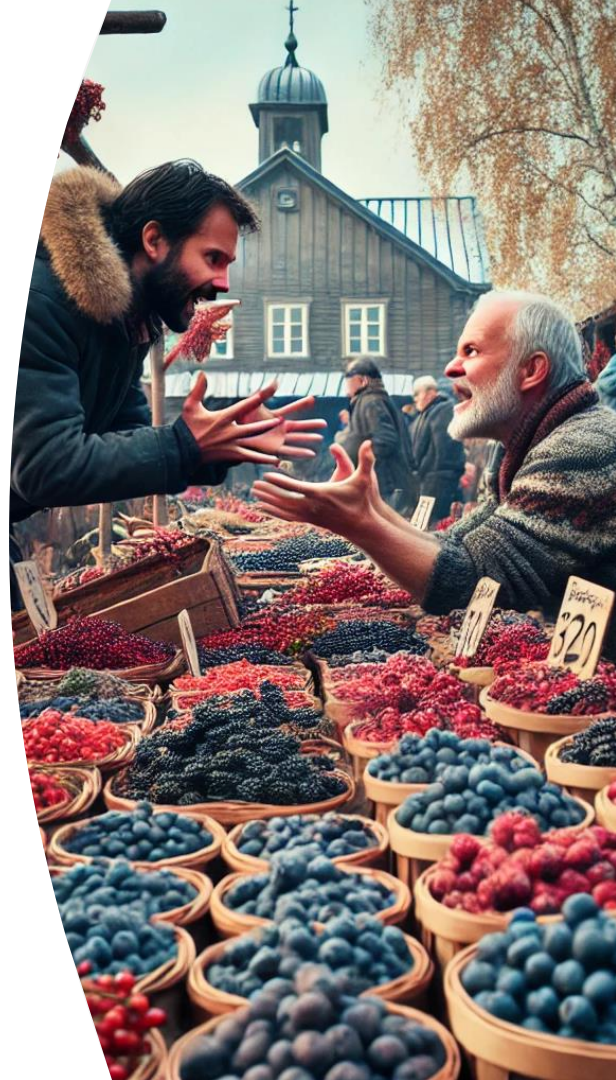
→ 5 € / kg

→ 8,3 mk/kg (1980)



Nostetaan teollisuusmarjan hintaa?

- Oletus: Neljä isoa tuo markkinoille 75 % mustikasta
→ 7 miljoonaa kiloa vuonna 2022
- Lasketaan yhteen neljän ison v. 2022 liiketulos
→ 1,8 miljoonaa €
- Ajatusleikki: Neljä isoa laittavat koko liiketuloksensa mustikan sisäänostohintaan
→ Mustikan kilohinta nousee 0,26 € (1,36 €/kg → 1,62 €/kg)

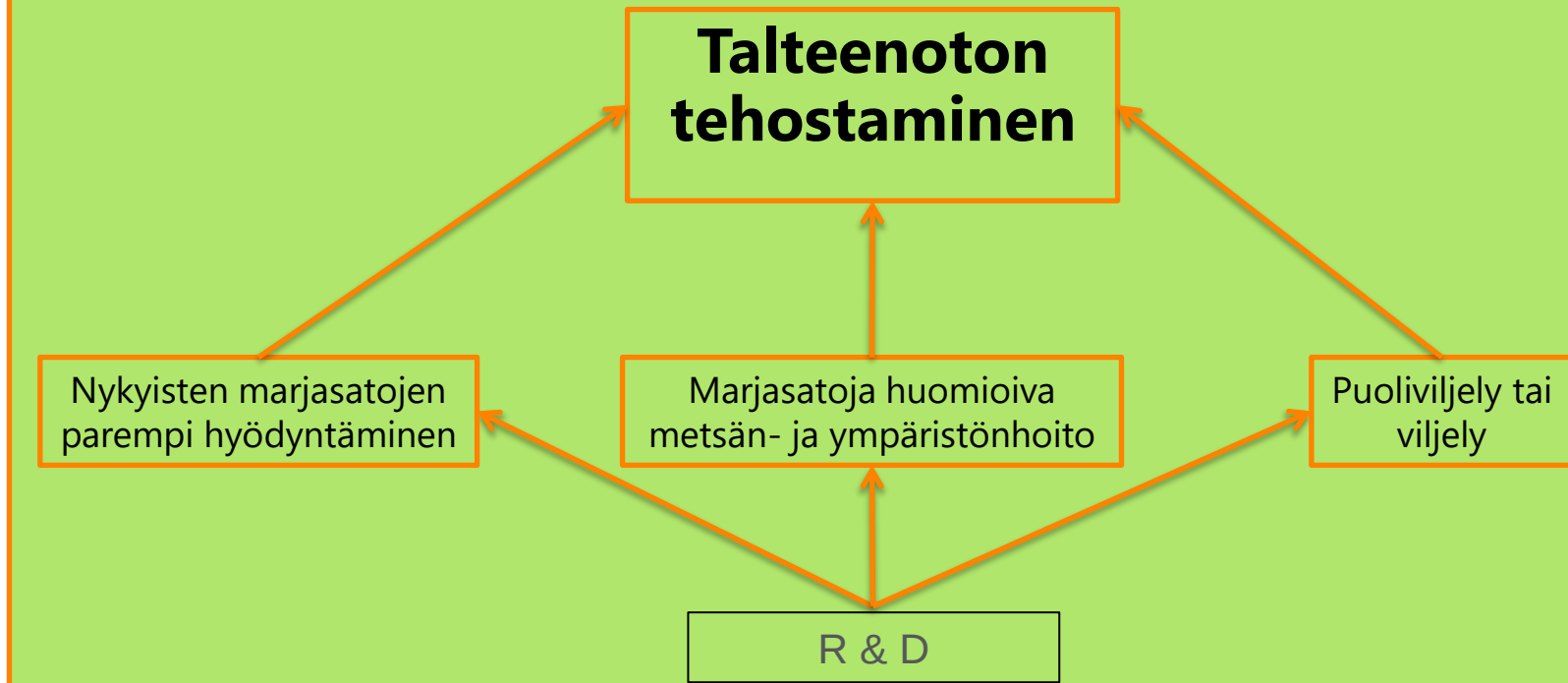


- Virkistys-, kotitarve- ja suoramyyntipoiminta, poimintakulttuuri



- Teollisuusmarjan poiminta?
 - Kotimaisin voimin – kyllä, jos
 - Marjan maailmanmarkkinahinta nousee rajusti
TAI
 - Suomalaisten ansiotaso laskee rajusti
 - Ulkomaisin voimin?
 - **Kyllä, jos talteenottoon enemmän tehokkuutta**

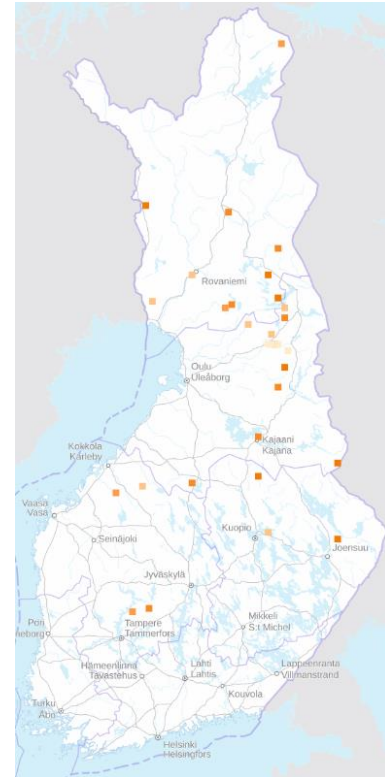
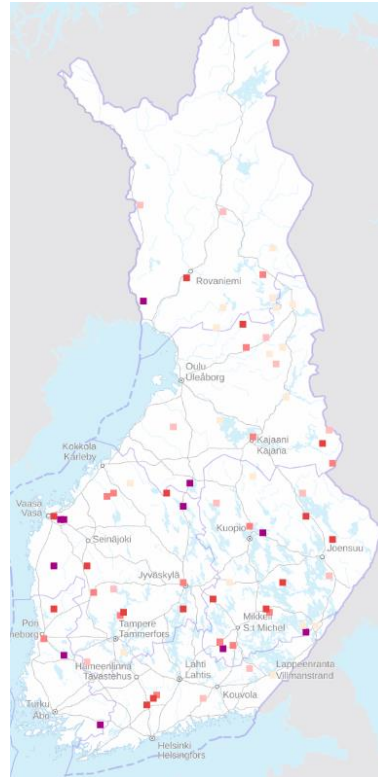
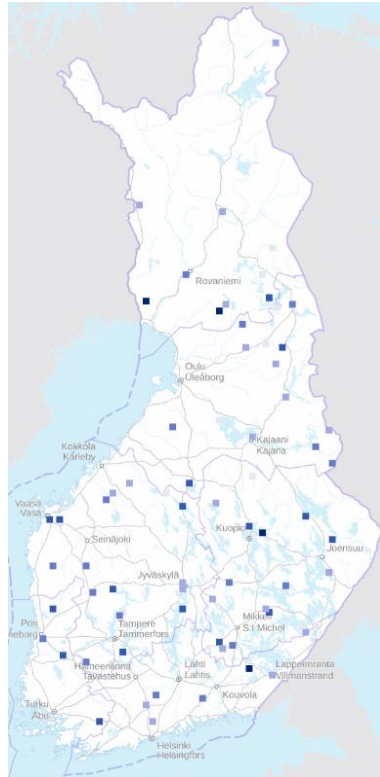
Markkinat ja ohjauskeinot



Hyödyntämisen intensiteetti

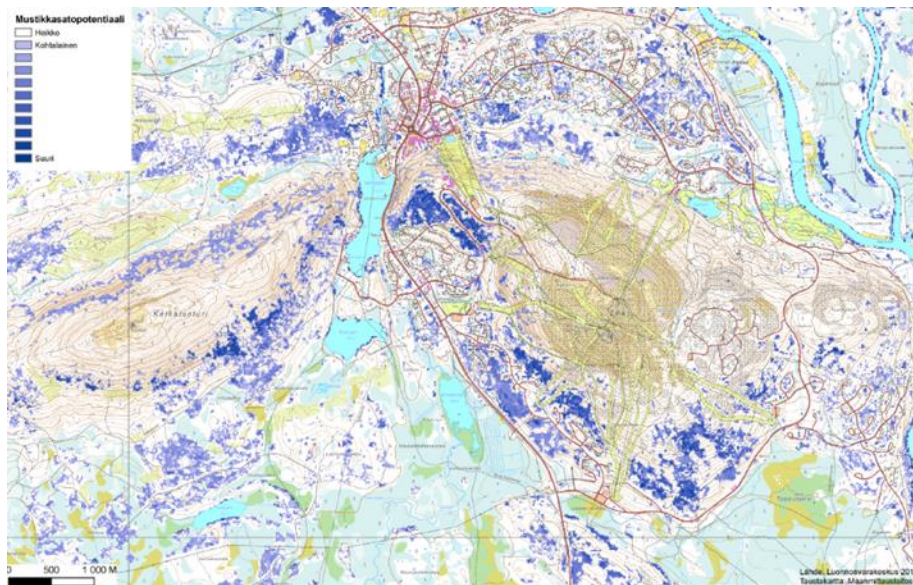
Mitä on tehty 1?

- Marjasatoseuranta alkaen 2001 → noin 40 000 aikaan ja paikkaan sidottua havaintoa



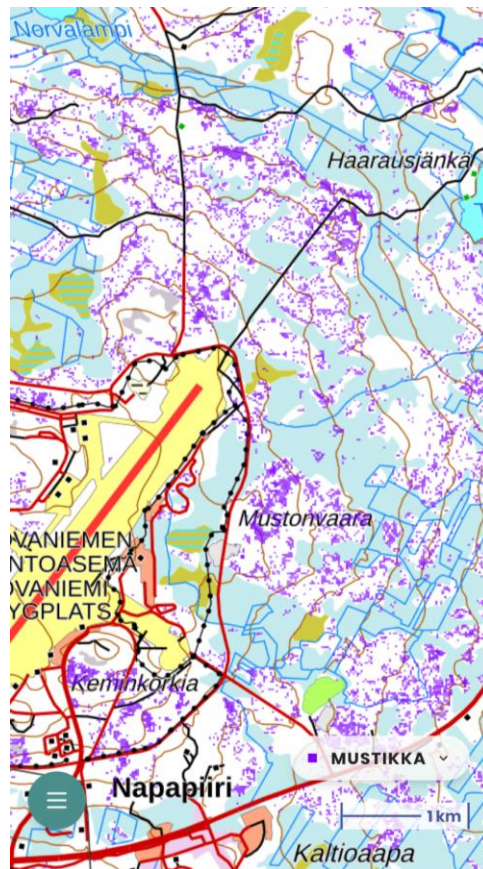
Mitä on tehty 2?

- Marjakasvien peittävyysmallit – yhdistetään marja- ja metsädataa



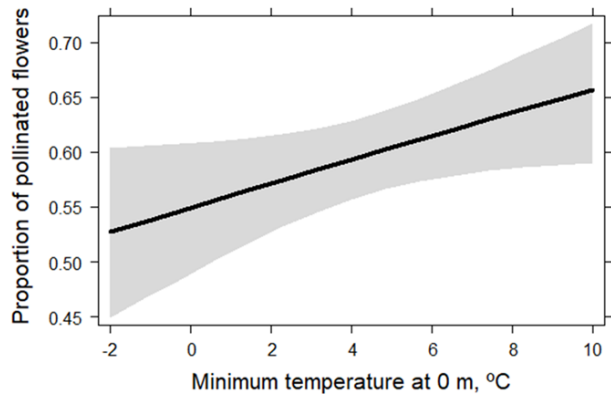
Mitä on tehty 3?

- Satokausikalenteri

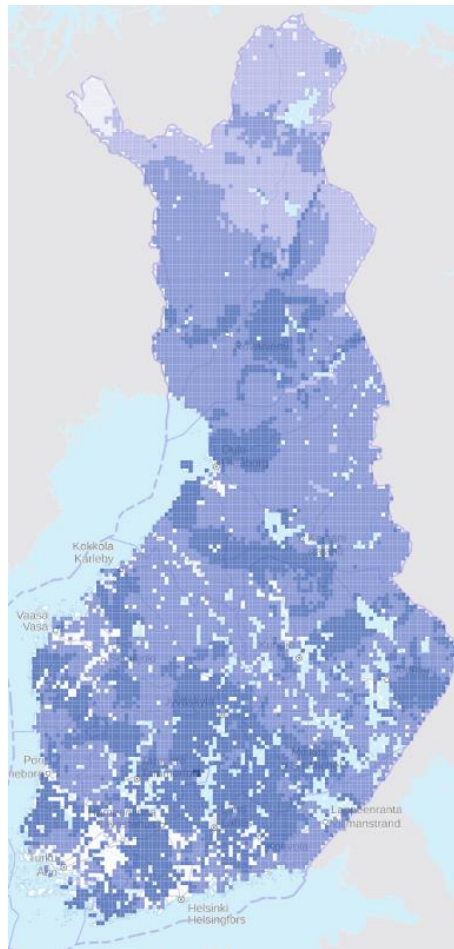


Mitä on tehty 4?

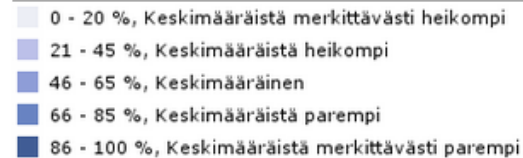
- Yhdistetään marja- ja säädata



<https://luonnonvaratieto.luke.fi/kartat?panel=luonnonmarjat>



MUSTIKKA | PÖLYTYSENNUSTE



Maanomistajat mukaan!

RON STORE
MML, Tutkija
Luonnonvarakeskus

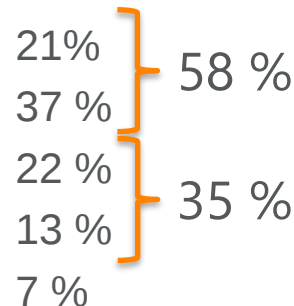
RAINER PELTOLA
FT, Erikoistutkija
Luonnonvarakeskus

Maaseutututkimus 2/2020

Metsänomistajien suhtautuminen metsien
luonnontuotteiden kartoitukseen

Marjakartat on hyvä asia:

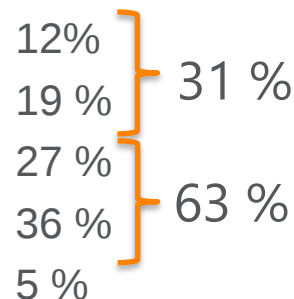
- Täysin samaa mieltä
- Jossain määrin samaa mieltä
- Jossain määrin eri mieltä
- Täysin eri mieltä
- EOS



Suomessa on 620 000 metsänomistajaa,
metsätilan keskikoko 32 ha, mediaani 10 ha

Marjakarttojen tulee olla vapaasti saatavilla:

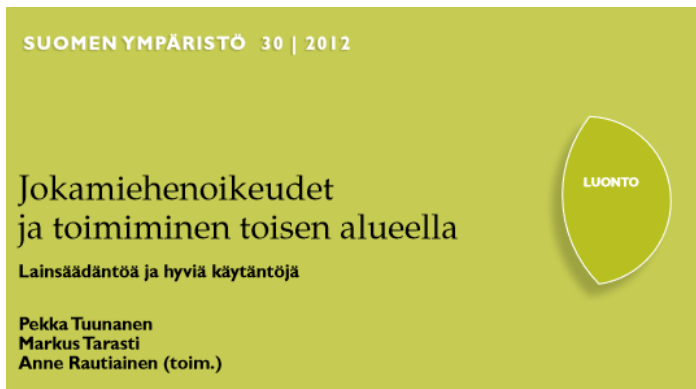
- Täysin samaa mieltä
- Jossain määrin samaa mieltä
- Jossain määrin eri mieltä
- Täysin eri mieltä
- EOS



Maanomistus ja jokaisenoikeudet?

Luonnonvaraisia marjoja ja sieniä voi poimia jokaisenoikeudella. Maanomistaja ei voi varata luonnonmarjoja tai sieniä omaan käyttöönsä kieltämällä alueella oleskelun tai keräämisen, ***ellei kyseessä ole tosiasiallisesti erityiseen käyttöön otettu alue.***

Erityiseen käyttöön otetun metsämaalla sijaitsevan viljelmän tulee erottua selvästi luonnonvaraisista oloista, jotta jokaisenoikeudella harjoitettava marjastus ja sienestys syrjäytyvät.



Mitä metsien pitäisi tuottaa?

Puuta



Virkistystä



Luonnontuotteita



Elämyspalveluja



Biodiversiteettiä



Hiilensidontaa



Kompensaatioita



Suojelua



→ *Monikäytön merkitys kasvaa*

Ja ties mitä muuta



Monikäyttö määriteltävä uudelleen

Monikäyttö tarkoittaa sitä, että **puuntuotannon ohella** metsissä retkeillään, metsästetään, poimitaan marjoja ja harjoitetaan elinkeinotoimintaa esimerkiksi porohoidon ja matkailupalvelujen parissa. Metsien käytön suunnittelussa ja metsänhoidossa huomioidaan näiden eri käyttömuotojen tarpeet



Monikäyttö tarkoittaa sitä, että metsiä käytetään useampaan kuin yhteen tarkoitukseen, ja metsänhoidon tavoitteena on samaan aikaan tuottaa useanlaisia tuotteita ja palveluja

Tulevaisuuden tekemistä?



Marjasatoseurantadatan, kasvupaikkatiedon ja sääennustusten yhdistäminen satohallinnan alustaksi

- Luomualueet
- Maanomistajan ja marja-alan yhteistyö

Monikäytön demonstraatiometsien verkosto

Kiitos!

